

Бібліографічні посилання:

1. Ніна Ван Дайк. Двадцять років ранжирування університетів / Ніна Ван Дайк // Вища школа. – 2006. - №5-6. – С. 48-66.
2. Нянкай Лю, Ін Чень. Академічний рейтинг університетів світу / Нянкай Лю, Ін Чень. // Вища школа. – 2006. - №5-6. – С. 67-77.
3. Насцимбени Ф. Европейская ассоциация-гарантия качества e-LEARNING / Ф. Насцимбени // Высшее образование в России. – 2006. - №12. – С. 55-57.
4. Джоббінс Д. Вихід на глобальну арену: погляд преси (практик рейтингування ВНЗ за кордоном) / Д. Джоббінс // Вища школа. – 2006. - №3. – С. 68-76.
5. Ніколаєнко С. Рейтингові системи – складові національного моніторингу якості вищої освіти / С. Ніколаєнко // Вища школа. – 2006. - №3. – С. 3-14.
6. Воробйов Ю., Визначення рейтингу вищих навчальних закладів на підставі багатьох показників / Ю. Воробйов, О. Вассерман, А. Пашков // Вища школа. – 2003. - №4-5. – С. 43-47.
7. Загородній А. Європейська система забезпечення якості вищої освіти / А. Загородній // Вища школа. – 2006. - №4. – С. 15-22.
8. Курбатов С. Університетські рейтинги як індикатор стану освіти / С. Курбатов // Вища освіта України. – 2009. - №4. – С. 35-41.

О.В. Горпинич, В.О. Салов
(Національний гірничий університет)

В.А. Ямковий
(Інститут інноваційних технологій і змісту освіти)

МЕТОДОЛОГІЯ РЕЙТИНГУВАННЯ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. У світі все динамічніше стає процес модернізації вищої освіти і пошук шляхів забезпечення її належної якості. Україна, як і кожна з держав, що приєдналися до Болонського процесу, попри існуючі відмінності й неузгодженості в системах державного управління і освіти, шукає свій шлях до реалізації поставленої мети, а саме сформувати систему вищої освіти якісною та конкурентоздатною в європейському освітянському просторі. Зазначена мета потребує імплементаційного впровадження національної системи моніторингу якості освіти та застосування рейтингових систем оцінювання результативності діяльності навчальних закладів.

Аналіз останніх досліджень. Система вищої освіти України накопичила певний досвід у сфері розробки та використання рейтингових систем. Починаючи з 1992 року, Міністерство освіти і науки, Міністерство охорони здоров'я, Міністерство аграрної політики здійснювали ранжування підпорядкованих їм вищих навчальних закладів. Також рейтинги вищих навчальних закладів застосовувалися радами ректорів для оцінювання результативності їх діяльності в межах регіону. Методологія формування рейтингової оцінки діяльності вищих навчальних закладів та результати їх ранжування нашли відображення в роботах [1, 2, 3, 4, 5], в той же час сучасні

вимоги споживачів освітянських послуг, ринку праці, європейського освітнього простору потребують подальшого удосконалення рейтингування ВНЗ як засобу моніторингу якості освіти.

Цілі публікації полягають в обґрунтуванні методології удосконалення існуючої системи рейтингування вищих навчальних закладів України.

Основна частина. У 2000 році започатковано рейтинг вищих навчальних закладів України «Софія Київська». Рейтингування здійснювалось за інтегрованим показником, що визначався за результатами двох паралельних опитувань – експертів та молоді, яка навчалася, навчається або намір навчатися у вищій школі.

Експериментальний рейтинг вищих навчальних закладів, підпорядкованих Міністерству освіти і науки, що оприлюднений на початку 2005 року, засвідчив позитивне сприйняття вищими навчальними закладами доцільності застосування рейтингів, але за умов удосконалення системи. Міністерство врахувало позицію адміністрації вищих навчальних закладів і запропонувало внести пропозиції щодо удосконалення системи рейтингів.

Методологія удосконалення рейтингування вищих навчальних закладів передбачає системну реалізацію наступних етапів розробки методики ранжування вищих навчальних закладів України [3, 4].

Перший етап. Формування первинної бази даних на підставі звітної інформації вищих навчальних закладів за регламентованими формами у вигляді показників вищого навчального закладу, які мають абсолютні виміри і не підлягають порівнянню через різні масштаби вищих навчальних закладів.

Другий етап. Визначення абсолютних показників системи як сукупності вищих навчальних закладів, які є об'єктами ранжування.

Третій етап. Обчислення рейтингових індикаторів на підставі абсолютних показників вищих навчальних закладів системи, що розглядаються як відношення базового абсолютного показника до масштабного. Вимір рейтингового індикатора є масштабованим на 100 науково-педагогічних працівників, 100 студентів денної форми навчання, одного студента денної форми навчання тощо. Такий підхід забезпечує процес порівняння результативності діяльності вищих навчальних закладів з урахуванням їх масштабів.

Четвертий етап. Обчислення коефіцієнтів пріоритетності кожного вищого навчального закладу і системи як відношення рейтингового індикатора вищого навчального закладу до відповідного рейтингового індикатора системи і характеризує його позиціонування на шкалі рейтингового індикатора по відношенню до системи.

П'ятий етап. Обчислення інтегрального рейтингового індексу університетів та їх системи, які є учасниками ранжування.

Шостий етап. Визначення індексів за тематичними напрямками. Для рейтингового управління вищим навчальним закладом виникає необхідність знати сильні і слабкі сторони навчального закладу за тематичними напрямками, що окреслюють певні функціональні області діяльності університету.

Запропонована модель дозволяє розв'язати цю проблему. Ієрархія рейтингової системи включає рейтингові індикатори та їх коефіцієнти пріоритетності по відношенню до системи, які об'єднуються в певні тематичні напрями. Таким чином, кожний тематичний напрям має певний набір рейтингових індикаторів, що ідентифіковані за результатами діяльності у цьому напрямку.

Сьомий етап. Верифікація результатів обчислення інтегральних рейтингових індексів. Процес верифікації полягає у співставленні результатів обчислення інтегральних рейтингових індексів на п'ятому та шостому етапах.

Восьмий етап. Представлення інформації за результатами обчислень для виявлення проблем, формування цілей, розробки короткотермінових, середньотермінових та довгострокових базових стратегій розвитку вищого навчального закладу та їх корегування. Інформація представляється за кожною галузевою групою у вигляді таблиць, які відображають коефіцієнти пріоритетності за рейтинговими індикаторами вищих навчальних закладів та системи. Інформація є доступною для аналізу і дає підстави для визначення позиціонування вищого навчального закладу на рейтингових шкалах рейтингових індикаторів, тематичних напрямів та на шкалі глобального рейтингу.

На думку представників багатьох університетів для підтримки рейтингової системи та формування довіри до неї необхідно удосконалити систему збору, збереження і обробки первинної бази даних в контексті достовірності, об'єктивності та точності. Не менш важливою є проблема удосконалення змістовної складової моделі рейтингу, яка визначається переліком тематичних напрямів та рейтингових індикаторів, які їх наповнюють.

Для досягнення кінцевої мети рейтингування – побудови об'єктивної системи рейтингового оцінювання – замало формального запровадження її принципів. Потрібні прозорі та зрозумілі всім методології і технології. Обов'язковою вважається наявність внутрішніх та зовнішніх державних і громадських систем контролю за достовірністю, об'єктивністю та точністю оцінювання результатів діяльності, що буде адекватно віддзеркалювати досягнутий рівень якості вищої освіти, який надається вищими навчальними закладами.

Висновки. Рейтингування вищих навчальних закладів слід розглядати не як епізодичне явище, а як процес, який змінюється у часі під впливом зовнішніх та внутрішніх чинників і потребує удосконалення. Насамперед, йдеться мова про створення і використання прозорих схем та етапів формування й супроводження рейтингової системи, оприлюднення результатів рейтингування. Саме таким чином поступово будуть реалізовуватися інтеграційні процеси у сфері вищої освіти України у європейський простір, де ранжуванню університетської освіти приділяється значна увага. Проте, не тільки технічна і змістовна складова цієї роботи визначатимуть успішність ранжування вищих навчальних закладів України. Найголовніше – досягти розуміння необхідності його проведення серед академічної спільноти та громадськості і використання результатів як інструмент управління якістю освітніх послуг, що надаються вищими навчальними закладами.

Бібліографічні посилання:

1. Приходько В. Ранжування ВНЗ як інструмент державно-громадського управління якістю вищої освіти / В. Приходько, С. Шевченко // Вища школа. – 2008. - №7. – С. 33-43.
2. Садлак Я. Университетские рейтинги и их влияние на качество высшего образования / Я. Садлак // Зеркало недели. – 2008. - №16-17. – 26 апреля. – С. 18.
3. Ямковий В. Ранжування університетів – крок до відкритості та прозорості вищої освіти / В. Ямковий // Вища школа. – 2007. - №3. – С. 31-48.
4. Салов В. Уніфікація інформаційної бази і методології оцінювання потенціалу та результативності вищих навчальних закладів / В. Салов // Вища школа. – 2009. - №2. – С. 51-64.
5. Загірняк М. Перспективи системи ранжування вищих навчальних закладів України / М. Загірняк, С. Сергієнко // Вища школа. – 2009. - №9. – С. 59-66.

О.В. Єрмошкіна

(Національний гірничий університет)

ПІДВИЩЕННЯ РЕЙТИНГУ ВНЗ НА ОСНОВІ РЕАЛІЗАЦІЇ БРЕНД-ОРІЄНТОВАНОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ

Останнім часом з'являється все більше різних рейтингів вищих навчальних закладів, які складаються як всесвітньо визнаними рейтинговими агенціями, так і окремими вітчизняними виданнями, бізнес-школами, тощо. Перший світовий рейтинг ВНЗ «Academic Ranking of World Universities» було складено майже 8 років тому Шанхайським університет Jiao Tong [1]. На сьогоднішній день найбільш впливовими вважаються чотири світових рейтинги [4-7]. Однак, як свідчить дослідження методології окремих рейтингів, існують деякі відмінності у їх складанні. Більш того, з року в рік методологія формування рейтингів удосконалюється. В цьому аспекті постає питання необхідності орієнтації розвитку закладу освіти на досягнення певних показників, що формують рейтинг. Е. Хазелкорн [8] зазначає, що орієнтація на глобальні рейтинги є хибною стратегією розвитку освітніх закладів. Чи це дійсно є так? Згідно до досліджень компанії Interbrand [2, 3] бренди Harvard University та Stanford University оцінюються дорожче ніж Pepsi та Sony відповідно (табл. 1).

Отже, метою даного дослідження є визначення основних факторів, що впливають на успішність розвитку університету, та розробка напрямів забезпечення підвищення рейтингу ВНЗ на основі реалізації бренд-орієнтованої стратегії розвитку.

Чому ж зазначені університети обіймають перші позиції практично в усіх рейтингах? Тому що вони зорієнтовані на досягнення певних показників, чи тому що вони протягом багатьох років спрямовували свої зусилля на формування успішного бренду в освіті? Рейтинг – це є лише відображенням їх успіхів по основних напрямках побудови та розвитку успішного бренду університету. Принциповим є розуміння того, що орієнтація на досягнення певної позиції у рейтингу – це орієнтація на конкурента, тоді як орієнтація на